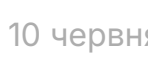

Гордон > Політика

ПОЛІТИКА

"Суміш анархії, фрагментації та насильства". Як розпадатиметься Росія?

10 червня, 17:17 [Этот материал также можно прочитать на русском](#)

На місці РФ може утворитися до 20 країн
Фото: EPA

Потенційна поразка у війні проти України закінчиться розпадом Росії. Так звучить низка прогнозів, у яких наводять історичні передумови й імовірні сценарії переходу багатонаціональної РФ (по частинах) до складу інших країн і в самостійні держави. Більшість пов'язує розпад РФ із послабленням або падінням режиму нелегітимного президента Володимира Путіна. Про територіальні наслідки такого розвитку подій – у публікації **"ГОРДОН"**.

Україна

РЕКЛАМА

Насамперед підсумком перемоги України буде фактичне повернення її території: незаконно доданих до складу РФ унаслідок так званих референдумів Криму, а також **Донецької та Луганської областей** 2014 року. Інспіровані Кремлем "голосування" відбувалися в умовах окупації, і їх не визнає ніхто, крім нечисленних країн – сателітів Москви. Закінчення війни не на користь РФ поставитє крапку й у **формальному внесенні до її складу Херсонської та Запорізької областей**, куди окупанти увійшли після початку повномасштабного вторгнення, але так їх повністю й не захопили.

Засновник видання "ГОРДОН" Дмитро Гордон улітку 2025 року висловлював думку, що результатом перемоги України стане зміна її Конституції для приєднання чотирьох прикордонних регіонів РФ – Курської, Белгородської і Брянської областей, а також Краснодарського краю – до України. За рік до цього сили оборони України увійшли в Курську область.

Президент України Володимир Зеленський згодом заявляв, що це був **превентивний захід для гарантування безпеки** Харкова й Сум. "Нам не потрібна їхня територія, нам не потрібні їхні землі, нам не потрібні їхні люди. Ми хочемо просто жити спокійно в себе вдома без війни", – казав глава держави.

Японія і Китай

Розвал РФ може призвести до розв'язання двох територіальних спорів на її східних кордонах. Перший – із Японією за острови Ітурупи, Кунашири, Шикотан і архіпелаг Хабомаї, які 1945 року СРСР зайняв під час Другої світової війни. Мирного договору Москва й Токіо так і не уклали, а в Сан-Францискомому мирному договорі 1951 року Японія відмовилася від прав на Курили, але не вказала, на чию користь. Хоча група островів зараз під фактичним контролем РФ, Японія офіційно називає їх своїми "північними територіями", які опинилися під незаконною окупацією.

"Я думаю, що Росія в тій чи іншій формі буде слабшати й занепадати. І в цих умовах обов'язково з'явиться шанс відвоювати "північні території", – заявляла в ефірі **FNN** представниця націонал-консервативної, публіцистки Йоіско Сакураї.

Китай може скористатися послабленням Росії, щонайменше щоб повернути острів Тарабаров і частину острова Великий Уссурійський на річці Амур. За договорами XIX століття, кордон переважно було проведено по фарватеру річок, що у XX столітті призвело до прикордонних конфліктів. У 2004–2005 роках країни підписали угоду, розділивши спірні річкові території приблизно навпіл.

Під час візиту до ФРН голови КНР Сі Цзіньпіна 2014 року Ангела Меркель, яка обіймала посаду канцлера, подарувала йому "першу точну карту Китаю", складену в Німеччині 1735 року. За даними **Die Welt**, на ній як китайські позначені російський Далекий Схід, Тива, значна частина Сибіру й Південно-Китайське море.

Європа й НАТО

Країни Євросоюзу й НАТО наразі не мають офіційних територіальних спорів із РФ. Але обговорювані сценарії розпаду передбачають поразку Кремля у війні, в якій ЄС стоїть на боці України й уже регулярно зазнає гібридних атак, таких як диверсії на комунікаціях, зальоти військових літаків і атаки дронів.

Якщо європейські країни вийдуть з війни як її учасники, то не можна відкидати, що низка територій РФ змінить статус. Ідеться насамперед про Калінінградську область – німецький регіон, що відійшов до СРСР після Другої світової війни. Москва заявляв, що там стоїть на бойовому чергуванні частина її ядерних та інших ракет. Нейтралізація такого плацдарму – в інтересах не тільки Польщі й Литви, що межують з областю, а й усього континенту.

Колішній командувач сухопутних військ США в Європі Бен Геджес у жовтні 2025 року **заявив** на Варшавському форумі з безпеки, що в разі нападу Росії на НАТО Калінінград "буде знищений у перші ж години". 19 травня **це підтвердив** міністр закордонних справ Литви Кястутіс Бударіс.

Частини Псковської й Ленінградської областей (Печорський район та Івангород) за Тартуським мирним договором 1920 року входили до складу Естонії, але потім відійшли до СРСР, що періодично обговорюють у місцевому політикумі.

Прикордонні території в Карелії Москва відбрала у Фінляндію після війни 1939–1940 років. Гельсінкі формально не претендує на них, але військове протистояння з РФ поставило питання про острів Гогланд, який фінлянти в той самий час. Вигнання звідти росіян дасть змогу повністю заблокувати вихід флоту РФ із Санкт-Петербурга і Кронштадта, перетворюючи Балтику на внутрішнє море НАТО.

Як може розділитися РФ

За **оцінками** історика й дослідника українського опору Григорія Рія, на місці колишньої Росії може з'явитися приблизно 20 країн, за прикладом того, як у 1917–1918 роках, коли розпав Російської імперії привів до повернення незалежності Україні, Фінляндії, державам Балтії й утворенню коротестрокових проєктів – Кубанської та Сибірської республік. Atlantic Council (США) **описує** п'ять імовірних сценаріїв російського майбутнього, і найрадикальнішим із них є саме державна фрагментація.

Автори підкреслюють, що в колонізованих Москвою республіках – Чечні, Татарстані, Якутії й інших – спроби домогтися суверенітету вже робили на початку 1990-х років і всіх їх придушив відроджений імперіалізм. Але ці зусилля не зникли – вони всього лише приглушені, гадають аналітики.

"Країна, котра, як вважали, була об'єднана під твердою рукою Москви, раптово почне розколюватися й розпадатися, розриваючись за етнопонаціональними лініями, – як й інші імперії до неї, опинившись між колонізатором і колонізованими. Хаос стрімко охопить країну, яка розпадається на суміш анархії, територіальної фрагментації та насильства, не залишаючи жодного регіону й жодної сім'ї, яких це б не торкнулося", – прогнозує експерт Atlantic Council Кейсі Мішель.

Принцип перший: етнопонаціональний

Росія – багатонаціональна країна, де понад 190 народів живуть в умовах етнічної асиметрії влади. Саме етнопонаціональний принцип є найбільш обговорюваною моделлю розпаду, **вказує** професор політології Рутгерського університету (США) Олександр Мотиль. У разі послаблення центру такі регіони, як Бурятія, Татарстан, Башкортостан, Дагестан, Чечня, Інгушетія й, імовірно, Якутія, можуть почати вимагати більшої автономії або незалежності – і це стане початком кінця, вважає один із провідних світових фахівців із розпаду імперій. Він порівнює ситуацію з подіями пізньюорядянського періоду, коли дедалі слабший центр був втягнутий у боротьбу між елітами, а хаос, який наростає, підштовхнув неросійські республіки до відокремлення. Центральний уряд більше не міг гарантувати їхнє виживання й добробут, тому їм доводилося діяти самостійно, каже Мотиль.

Рій вважає Чечню потенційним спусковим гачком "ефекту доміно" в РФ – у чеченців є історія боротьби за визнання, а також велика і впливова діаспора. Татарстан, зі свого боку, є економічно самодостатнім регіоном, плуєт 1992 року його жителі проголосували на референдумі за повний суверенітет як суб'єкта міжнародного права. Сьогодні в Татарстані триває активний рух за відродження національної ідентичності й мови. Окрім того, у регіоні є історична традиція об'єднання 1918 року тюркських і фіно-угорських народів Поволжя в державу Ідель-Урал, нагадує Atlantic Council.

Дагестан і Башкортостан дають про себе знати протестами й сепаратистськими настроями. У вересні 2024 року Кирило Буданов, який тоді очолював Головне управління розвідки Міноборони України, повідомив, що з охоронених даних **відомо про сепаратистські рухи в регіонах, де їх ніхто не перевічував**, зокрема про націоналістичний рух "Смоляндія" у Смоленській області.

Принцип другий: регіональний

Другий сценарій розпаду РФ передбачає бунт географічно віддалених і економічно виснажених регіонів. Сибір і Далекий Схід – це майже 13 млн км², основні ресурси яких перерозподіляють на користь Москви. В Atlantic Council зазначають, що якутське керівництво на початку 1990-х років дістало від Москви обіцянки самоврядування – якіх контролю над місцевими доходами до формування власної армії, – яких так і не було виконано. Саме в Якутії, на думку експертів, є ймовірним, наприклад, захоплення нафтогазової інфраструктури з вимогою повернути доходи місцевому населенню.

Імовірність регіонального розпаду посилює й економіка війни. Згідно з **дослідженням** Foreign Policy Research Institute (США), 2025 року державний борг Росії зріс приблизно на 21%, тобто більш ніж на €65 млрд, водночас більшість регіонів має бюджети з дефіцитом, на них – непропорційне навантаження щодо мобілізації, і тому вони є першими кандидатами на політичний бунт.

Принцип третій: постколоніальний

Саме його вважають найімовірнішим в експертні спільноті. "Російська Федерація де-факто є колоніальним імперією. Кожна колонія імперія рано чи пізно розпалася", – каже президент Пан'європейського руху Австрії Райнгард Клучек. Він закликає Європу не повторити помилки 1989–1991 років, коли від страху перед кривавим розпадом Захід тривалий час підтримував колишнього президента Сербії та Союзної Республіки Югославії у 1990-х роках Слободана Мілошевича, однак це однакові призвели до утворення кількох країн на Балканах, але ще й із кровопролиттям.

"Росія набагато більша за масштабами [ніж Югославія]. Ми не можемо бути зацікавлені у кривавій розв'язці. Але ми маємо бути готові, якщо вона відбудеться", – констатував Клучек.

Буданов прямо заявляв: "На території РФ **мають виникнути кілька регіональних національних держав**, кожна з яких піклуватиметься про добробут свого народу. Тоді Україна, Європа й увесь світ відчують себе в більшій безпеці". Atlantic Council проводить паралель з історією інших європейських імперій: у XX столітті окремі держави вийшли з-під метрополії Великобританії, Франції й Португалії. Той самий постімперський шлях має пройти Росія, вважають аналітики.

Ризики: ядерна зброя й гуманітарна катастрофа

В Atlantic Council підкреслюють: РФ залишається володарем, імовірно, найбільшого у світі ядерного арсеналу. І під час її розпаду хоча б часткового поділу, як це сталося за часів СРСР, не буде. Станом на сьогодні це головний аргумент, який наводять експерти проти "попущення справи" фрагментації російської держави за повного розуміння її історичної неминучості.

Кевор Осканян з Ексетерського університету (Великобританія) **попереджає**, що неконвертована дезінтеграція російської держави загрожувє "неймовірною гуманітарною катастрофою" і ризиком повторення насильства й геноциду, як в Османській імперії чи колишній Югославії.

"В імперії, яка падає, є схильність тиснути своєю вагою на менші народи, і прагнення домогтися розчленування РФ може призвести саме до такого наслідку... Коли чергові події змусять Москву зайняти самосомисленням, завданням Заходу і самих протверезілих росіян стане спрямувати цей процес у потрібне русло, до постімперського мислення, не підпаляючи водночас усієї Європі. Невдача в Україні цілком може закласти основу для такого переосмислення російських претензій на винятковість та їхнього перетворення на щось більш відповідне реаліям постколоніальної епохи", – вважає він.

Автор

Тетяна Грузинська

Поділитися

розпад Росії прогноз Китай Японія війна Росії проти України ядерна зброя

Як читати "ГОРДОН" на тимчасово окупованих територіях [Читати](#)

РЕКЛАМА

Мрійте, прагніть, досягайте!
Відкрити вакансії з конкурентною зп

Портативна та витривала міні-піла! Найкраща ціна

МАТЕРІАЛИ ЗА ТЕМОЮ

- Штірлерман: Справедливе завершення війни – це розпад Російської імперії**
4 хвилини, 11:00 Відео в YouTube
- "Розпад – не жарт". На китайському ресурсі з'явилася схема взяття під контроль 7 млн осіб території РФ**
10 червня, 12:48 СБТ
- "Виграли б усі". У РНБО України розповіли про неминучий розпад Росії**
10 червня, 16:24 СБТ

БУЛЬВАР

- Найвідоміша в РФ валюта нова цінічно висловилася щодо окупації Енергодара росіянами**
11 червня, 00:35 БУЛЬВАР
- Російського пропагандиста Корчевнікова, який судитимуть в Україні, покажуть**
10 червня, 21:51 ВІСНИК В УКРАЇНІ
- Ротару всю ніч бенкетувала біля ШОУ. Екскректор співачки ШОУєва подробицями**
10 червня, 19:01 БУЛЬВАР

новини	розділи	місто	соцмережі	Правила користування сайтом та використання матеріалів	інформація
Війна в Україні	Новини	Київ		Правила користування сайтом та використання матеріалів	Вакансії
Політика	Публікації та інтерв'ю	Львів		Політика конфіденційності та захисту персональних даних	Реклація
Гроші	У гостях у Гордона	Одеса		Договір придання про використання сайту інтернет-видання "ГОРДОН"	Правова інформація
Спорт	Блоги	Донецьк			Як нас читати на тимчасово окупованих територіях
Світ	Бульвар	Харків			
Культура	LIVE	Дніпро			
Спеці	Ексклюзив	Маріуполь			
Техно	LIVE	Луганськ			
Спосіб життя	Фотос	Київ			
Надзвичайні події	Відео	Луганськ			
Інфографіка	Опитування				
Цікаве	YouTube-шоу				
	Спецпроєкти				